

רמב"ן, הקדמה לספר שמות (מהדורת הרב שעוועל)

השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר, ובמקרי האבות כולם¹ שהם כענין יצירה לזרעם², מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז להודיע כל העתיד לבא להם³, ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתיחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר בפירוש ובגאולה ממנו, ולכן חזר והתחיל בשמות יורדי מצרים ומספרם אף על פי שכבר כתב⁴ זה בעבור כי ירידתם שם הוא ראשית הגלות כי מאז הוחל⁵, והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם⁶ ואל מעלת אבותם ישובו, וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם⁷ נבוכים במדבר⁸, וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם⁹, והם הם המרכבה* ואז נחשבו גאולים, ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד*:

1 ע"פ כ"י, ובס"ש ליתא מלח כולם. 2 ע"פ כ"י, ובס"ש: וכמקרי לזרעם, וזה מנוסחם, וע"פ כ"י דברי רבינו מאירים: „ובמקרי האבות כולם שהם כענין יצירה לזרעם“, שהרי כל מקריהם לרמוז ולהודיע העתיד. 3 לזרעם. ועיין בפרשת לך לך (יב, ו) ד"ה ויעבור. 4 בראשית טו, יג—טז. 5 שם טו, יג—כ. 6 ע"פ עובדי א, כ: וגלות החל הזה וע"פ בראשית ד, כו; וכן כתב בפרשת ויגש (כו, ב) ד"ה ויאמר. 7 ע"פ הושע ה, טו: אשובה אל מקומי. 8 בראשית טו, יג. 9 להלן יד, ג. 10 איוב כט, ד: בסוד אלוה עלי אהלי.

והם הם המרכבה. כבראשית רבה מז, ח: האבות הן הן המרכבה, ועיין בספר האמונה והבטחון להרמב"ן פרק טו שכתב: „דלא היתה כוונת חז"ל באמרו האבות הן הן המרכבה על האבות לבדם, אלא כל צדיק וצדיק שידבק במדה אחת ממדותיו של הקב"ה, אבל הזכירו האבות

שדבקו באותן המדות הנוראות שהעולם מתקיים בהם“. ועיין עוד לעיל ס' לך לך (יז, כב) ד"ה ויעל, ובהערות שם. כבוד ה' מלא אותו תמיד. להלן מ, לה. ועיין להלן ריש פרשת תרומה, שהמשכן היה דומה להר סיני (ועיין שם בהערות).

שמות פרק יב

(יג) וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאֹת עַל הַפְּתִיחַ אֲשֶׁר אֲתֶם שָׁם וְרֵאִיתִי אֶת הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחַתֵּת בְּהַכְּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

רש"י
והיה הדם לכם לאות – לכם לאות ולא לאחרים לאות מכאן שלא נתנו הדם אלא מבפנים: וראיתי את הדם – הכל גלוי לפניו, אלא אמר הקב"ה נותן אני את עיני לראות שאתם עסוקים במצותי ופוסח אני עליכם: ופסחתי – וחמלתי,

ודומה לו (ישעיהו לא ה) פסוח והמליט. ואני אומר כל פסיחה לשון דלוג וקפיצה. ופסחתי מדלג היה מבתי ישראל לבתי מצרים, שהיו שרוים זה בתוך זה, וכן (מלכים א' יח כא) פוסחים על שתי הסעיפים, וכן כל הפסחים הולכים כקופצים, וכן (ישעיהו לא ה) פסוח והמליט, מדלגו וממלטו מבין המומתים: ולא יהיה לכם נגף – אבל הווה הוא במצרים הרי שהיה מצרי בביתו של ישראל, יכול מלט, תלמוד לומר ולא יהיה בכם נגף, אבל הווה במצרי שבבתיכם, הרי שהיה ישראל בביתו של מצרי, שומע אני ילקה כמותו, תלמוד לומר ולא יהיה בכם נגף:

The Parsha Shiur is sponsored by
Dr. Bernard & Robin Cohen, Milwaukee
Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts,
or to sign-up to receive sources in advance.